

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	44627
Nom	Cures pal·liatives i assistència domiciliària
Cicle	Màster
Crèdits ECTS	4.5
Curs acadèmic	2020 - 2021

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
2219 - M.U. en Infermeria Oncològica	Facultat d'Infermeria i Podologia	1	Segon quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
2219 - M.U. en Infermeria Oncològica	6 - Cures pal·liatives i assistència domiciliària	Obligatòria

RESUM

La demanda asistencial por patologías oncológicas ocupa un importante lugar en nuestra sociedad.

A pesar de los desarrollos tanto preventivos como terapéuticos han reducido incidencia, mejorado el pronóstico la curación de estas no siempre es posible; es entonces cuando los cuidados paliativos adquieren especial importancia.

Los cuidados paliativos tienen como objetivo conseguir una mayor calidad de vida atendiendo las nuevas necesidades tanto físicas como psicológicas, sociales y espirituales tanto del paciente y familia que están viviendo este proceso.

Los/as enfermeros/as han de ser capaces de tener suficientes habilidades clínicas y de comunicación para poder manejar tratamientos, valorar al paciente y brindar tanto apoyo psicológico como espiritual. No solo se trata de cuidar, también han de saber coordinar y organizar los cuidados del paciente, en una etapa tan compleja.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No se han especificado restricciones de matrícula con otras asignaturas del plan de estudios.

COMPETÈNCIES

2219 - M.U. en Infermeria Oncològica

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seua capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants siguen capaços d'integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Que els estudiants posseïsquen les habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar estudiant d'una forma que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
- Posseir i comprendre coneixements que aportin una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i / o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Saber treballar en equips multidisciplinaris reproduint contextos reals i aportant i coordinant els propis coneixements amb els d'altres branques i intervinents.
- Utilitzar les diferents tècniques d'exposició-oral, escrita, presentacions, panells, etc-per comunicar els seus coneixements, propostes i posicions.
- Projectar sobre problemes concrets els seus coneixements i saber resumir i extractar els arguments i les conclusions més rellevants per a la seva resolució.
- Participar en debats i discussions, i ser capaços de resumir-los i extraure d'ells les conclusions més rellevants i acceptades per la majoria.
- Ser capaç d'establir un pla d'actuació tendent a satisfer les necessitats detectades en el pacient/família afectats per una patologia oncològica i canalitzar-les cap a l'atenció multidisciplinària quan es considere necessari.
- Integrar en la presa de decisions de l'equip multidisciplinari que atén persones amb patologia oncològica i a les seues famílies, el coneixement de les normes legals vigents, les característiques ètiques i la perspectiva de gènere i el principi d'igualtat entre hòmens i dones.

- Integrar els principis de seguretat del pacient en totes les activitats relacionades amb l'atenció d'infermeria oncològica.
- Elaborar i manejar els escrits, informes i procediments d'actuació més idonis per als problemes suscitats enfront de la patologia oncològica. Adquirir les habilitats personals que faciliten la inserció i el desenvolupament professional en l'àmbit de la infermeria oncològica.
- Ser capaç d'identificar les necessitats, diagnòstics i situacions de risc en cada una de les etapes de la malaltia oncològica.
- Ser capaç de distingir i seleccionar les fonts rellevants que permeten obtenir la informació per a facilitar la resolució de problemes, elaboració d'estratègies i assessorament per a l'exercici de l'activitat infermera en l'àmbit de l'oncologia.
- Conèixer i diferenciar les particularitats de l'atenció i l'atenció de les persones amb patologia oncològica.
- Investigar i treballar de manera holística, garantint els drets i respectant les creences i voluntat de les persones davant d'un procés de càncer.
- Ser capaç d'adoptar actituds concordants, en la presa de decisions ètiques i en la seua aplicació, amb el Codi Deontològic de la Infermeria.
- Dissenyar i planificar accions educatives per a facilitar i recolzar la salut de grups i individus. Fomentar en contextos acadèmics i professionals, l'avanç tecnològic, social o cultural dins d'una societat basada en el coneixement i en el respecte a a) Els drets fonamentals i d'igualtat d'oportunitats entre hòmens i dones i la utilització d'un llenguatge no sexista, b) Els principis d'igualtat d'oportunitats i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat i c) Els valors propis d'una cultura de pau i de valors democràtics.
- Valorar les necessitats del binomi pacient/família i prestar cures d'infermeria en els aspectes psíquics, socials i espirituals del pacient i família, proporcionant seguretat i fomentant l'autoestima, prestant especial atenció a millorar el nivell de comunicació entre el personal d'infermeria i el pacient/família amb una patologia oncològica.
- Aconseguir participar activament en la informació al pacient i la seua família sobre les exploracions i tractaments, els seus drets com a pacient i tot allò que s'ha relacionat amb els processos oncològics.
- Identificar i distingir els sistemes de registre i de gestió de la informació relacionats amb el pacient oncològic.
- Ser capaç de prestar atenció integral a la persona, per a resoldre individualment o com a membres d'un equip multidisciplinari, els problemes de salut que afecten el pacient aïllat d'una patologia oncològica.
- Discussió i anàlisi de la pertinència de la utilització dels marcs teòrics infermers en la investigació.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

Al finalizar el estudio de la materia el alumnado será capaz de:

- Entender desde una perspectiva multidisciplinar la naturaleza del dolor, así como las herramientas que se usan para el manejo de éste.
- Saber identificar y valorar los síntomas más comunes asociados al final de la vida, así como las medidas no farmacológicas y farmacológicas con sus diferentes modos de administración.
- Saber identificar y anticipar problemas en situaciones de enfermedad muy avanzada desde una perspectiva física, psicológica y espiritual.
- Saber identificar el grave impacto que produce una enfermedad terminal en los miembros de unidad familiar y desarrollar estrategias para asistir a la familia/cuidador en el proceso de pérdida.
- Saber identificar los diferentes roles dentro del equipo multidisciplinar y desarrollar habilidades para el trabajo en equipo dentro de éste.
- Entender los aspectos éticos que pueden afectar al paciente paliativo y a su familia.
- Comprender el tabú que tiene la muerte y el proceso de morir en nuestra sociedad.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. CUIDADOS PALIATIVOS EN ENFERMERÍA ONCOLÓGICA

1. Conceptos generales de los cuidados paliativos.
2. Observación, evaluación y manejo del paciente paliativo:
 - Síntomas más comunes y manejo de estos: dolor, disnea, caquexia, astenia, depresión, ansiedad, etc.
 - Farmacología aplicada: tratamiento farmacológico y efectos secundarios más comunes.
 - Medidas no farmacológicas para el control de síntomas: terapias complementarias, relajación, control de la respiración, etc.
 - Modos de administración de la medicación: intravenosa, oral, enteral, subcutánea, rectal y transdérmica.
 - Emergencias en cuidados paliativos.
 - Intervención psicológica en el paciente paliativo.
 - Manejo de las necesidades espirituales.
3. Proceso de atención enfermera y cuidados paliativos.
 - Valoración
 - Manejo de NANDA, NIC y NOC en la enfermedad terminal.
- 4- Cuidados al paciente:
 - Nutriciones especiales (a través de SNG, gastrostoma, vía parenteral)
 - Cuidados de la vía aérea (oxigenoterapia, uso de inhaladores, traqueostomía...)
 - Cuidados del sistema gastrointestinal (gastrostomía, colostomía, ileostomía)
 - Cuidados del sistema urinario (sonda vesical, nefrostomía, urostomía)
 - Movilización del paciente (prevención de caídas...)

- Cuidados de la piel y curas (Prevención y cuidados de las UPP)

5. Dolor.

- Aspectos multidimensional del dolor.
- Herramientas para su evaluación.
- Tipos de dolor y manejo de éstos.
- Opiáceos. Manejo y educación al paciente para el uso de éstos.

2. CUIDADOS PALIATIVOS

6. Cuidados al final de la vida.

- Anticipación de problemas en situación de últimos días.
- Manejo de síntomas.
- Manejo de la sedación.
- Soporte emocional. Cuidado a la familia y al paciente.
- Certificado de defunción, cuidados del paciente tras su muerte y apoyo familiar.
- Apoyo espiritual.

7. Cuidados a la familia:

- Impacto de la enfermedad en la unidad familiar.
- Manejo de situaciones difíciles con la unidad familiar.
- Cuidados al cuidador.

8. El equipo interdisciplinar:

- El papel de enfermería.
- La responsabilidad de los diferentes miembros del equipo.
- Resolución de conflictos y negociación dentro del equipo.
- Desarrollo de estrategias de autocuidado. Cuidados del equipo.

9. Aspectos éticos al final de la vida:

- Conceptos: respeto, dignidad, autonomía, beneficencia, no-maleficencia, etc.
- Decisiones éticas: consentimiento informado, documento de voluntades anticipadas
- Aspectos legales al final de la vida.

10. Atención domiciliaria en el paciente paliativo:

- Manejo de vías (vía periférica, subcutánea, central) y administración de medicación (infusión continua subcutánea mediante infusor elastomérico, hipodermoclasia, antibioterapia parenteral) en el domicilio.
- Cuidados básicos al paciente y educación al cuidador.
- Cuidados al final de la vida en el domicilio.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Seminaris	20,00	100
Classes de teoria	20,00	100
Pràctiques en aula	5,00	100
TOTAL	45,00	

METODOLOGIA DOCENT

Trabajo activo durante todas las sesiones con artículos científicos, guías de práctica clínica etc.

Trabajos en grupo: Resolución de casos, reflexión de experiencias reales; mediante textos, material audiovisual y realización de planes de cuidados.

Role-playings.

Sesiones de ABP (Aprendizaje Basado en Problemas)

AVALUACIÓ

Examen de desarrollo. Aplicación de los conocimientos dados en clase 40%.

Asistencia y participación en actividades de aula 10%

Trabajo individual mediante ABP 20%

Presentación y defensa de los materiales elaborados en clase 30%.

REFERÈNCIES**Bàsiques**

- Porta, J., Gómez-Batiste, X., & Tuca, A. (2009). Control de síntomas en pacientes con cáncer avanzado y terminal. Aran SL. Madrid.
- Arranz, P., Barbero, J. J., & Barreto, P. (2003). Intervención emocional en cuidados paliativos modelo y protocolos. Editorial Ariel.
- Bautista-Eugenio, V., & Salinas-Cruz, J. (2009). La vía subcutánea opción para el paciente terminal cuando se pierde la vía oral. Rev Enferm Inst México, 17(3), 149-152.
- Codorniu, N., Bleda, M., Alburquerque, E., Guanter, L., Adell, J., García, F., & Barquero, A. (2011). Cuidados enfermeros en Cuidados Paliativos: Análisis, consensos y retos. Index de enfermería, 20(1-2), 71-75.
- Corrales-Nevado, D., Alonso-Babarro, A., & Rodríguez-Lozano, M. Á. (2012). Continuidad de cuidados, innovación y redefinición de papeles profesionales en la atención a pacientes crónicos y terminales. Informe SESPAS 2012. Gaceta Sanitaria, 26, 63-68.
- Ferrell, B., Sun, V., Hurria, A., Cristea, M., Raz, D. J., Kim, J. Y., ... & Koczywas, M. (2015). Interdisciplinary palliative care for patients with lung cancer. Journal of pain and symptom management, 50(6), 758-767.
- Fitch, M. I., Fliehn, M. C., & O'Connor, M. (2015). Nursing perspectives on palliative care 2015.

Annals of palliative medicine, 4(3), 150-155.

- Gómez-Batiste, X., Espinosa, J., Porta-Sales, J., & Benito, E. (2010). Modelos de atención, organización y mejora de la calidad para la atención de los enfermos en fase terminal y su familia: aportación de los cuidados paliativos. *Medicina Clínica*, 135(2), 83-89.
- Park, E. M., Deal, A. M., Check, D. K., Hanson, L. C., ReederHayes, K. E., Mayer, D. K., ... & Rosenstein, D. L. (2016). Parenting concerns, quality of life, and psychological distress in patients with advanced cancer. *PsychoOncology*, 25(8), 942-948.
- Sasao, S., Tanabe, K., Morita, T., Takahashi, T., Yasuda, H., Kashii, T., ... & Murakami, N. (2015). Facility-related factors influencing the place of death and home care rates for end-stage cancer patients. *Journal of Palliative Medicine*, 18(8), 691-696.

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern

1. CONTINGUTS

Se mantienen los mismos que en formato presencial, varía la metodología docente dependiendo de la situación en las que se encuentre en el momento de la impartición.

2. VOLUM DE TREBALL I PLANIFICACIÓ TEMPORAL DE LA DOCÈNCIA

No se modifica el volumen de Trabajo respecto a la guia docente original.

3. METODOLOGIA D'ENSENYAMENT-APRENENTATGE

PER A TOT L'ESTUDIANTAT

- S'emprarà la metodologia d'aula inversa. / - Se seguiran classes per videoconferència síncrona
- Es realitzaran presencialment les activitats pràctiques i tutories col·lectives establertes en la guia docent.
- Les tutories individuals seran preferentment virtuals.
- En el cas que la situació sanitària imposara que la totalitat de la docència es desenvolupara online, se substituiran totes les sessions per pujada de materials a Aula virtual, videoconferència síncrona o transparències locutades. En el cas de les activitats pràctiques, es garantirà la interacció amb l'estudiantat mitjançant videoconferència o fòrum o chat en aula virtual. Donat el cas, les adaptacions corresponents seran comunicades a través de l'aula virtual per l'equip docent de l'assignatura.

PER A ESTUDIANTAT VULNERABLE O AFECTAT

S'adaptarà la metodologia a les següents activitats no presencials:

- Seguir classes per videoconferència síncrona
- Treballs individuals assignats
- Tutoria per videoconferència

4. AVALUACIÓ

Es mantenen els criteris de la guia docent quant a la ponderació de l'avaluació de cada tipus d'activitat. En cas d'estudiantat vulnerable o afectat, la proporció de qualificació de les activitats de grup avaluable es traslladarà a activitats individuals.

En cas que la situació sanitària imposara que la prova final es desenvolupara online, es proposarà una avaluació per la següent modalitat:

- Prova escrita individual per tasca síncrona mitjançant qüestionari en Moodle per aula virtual.

5. REFERÈNCIES (Recursos bibliogràfics i documentals)

Es manté la bibliografia existent en aula virtual. Si la situació sanitària imposara tancament de biblioteques, es facilitaria material de suport a través de l'aula virtual.